

ΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΑΙ ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ ΚΡΙΣΙΝ

Ὑπὸ
ΠΕΡ. Δ. ΡΕΔΙΑΔΗ

Ἡ διατήρησις τῆς ζωῆς καὶ ἡ πρόοδος χώρας τινὸς ἀπαιτεῖ πρῶτον τὴν κατανάλωσιν ὠρισμένων προϊόντων καὶ ὑπηρεσιῶν διὰ τὴν συντήρησιν εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὸν ποικίλον ἐφοδιασμόν τῶν κατοίκων αὐτῆς, δεύτερον τὴν ἀποταμίευσιν ὠρισμένου ποσοστοῦ τοῦ εἰσοδήματός της, τοῦ λεγομένου παραγωγικοῦ (*épargne-capital*) διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως φθειρομένου κεφαλαίου, καὶ τρίτον τὴν ἀποταμίευσιν ἑτέρου ποσοστοῦ τοῦ εἰσοδήματός της πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ἀσυνήθους καὶ ἐκτάκτου φθορᾶς κεφαλαίου (θεομηνία κλπ.) Πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν τούτων χρησιμοποιοῖται τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα.

Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἡ φυσικὴ κατασκευὴ τῆς ὑδρογείου δὲν εἶνε ὁμοιόμορφος καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἐπιφάνειαν, οὔτε τὸ κλίμα ὁμοιον, οὔτε ὁ χαρακτήρ τῶν κατοίκων παρόμοιος, ἐκάστη χώρα παρέχει τὴν εἰς τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν προσιδιάζουσαν παραγωγὴν καὶ ὑπηρεσίας ἀκολουθοῦσα τὸν κανόνα τοῦ Ἐπικούρου «τῆς μείζονος ἀπολαύσεως μὲ ἐλάσσονα κόπον». Ἐντεῦθεν ἄγεται εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν διὰ τὰς ὡς ἄνω ἀνάγκας τῆς ζωῆς της, κατανάλωσιν καὶ ἀποταμίευσιν τῶν προϊόντων της κατὰ τὸν νόμον τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως οὕτως, ὥστε ἐν τμῆμα τῆς παραγωγῆς προϊόντων καὶ ὑπηρεσιῶν ἐκάστης χώρας εὐρίσκεται ἐν κινήσει ἀνταλλασσόμενον μὲ τμῆμα ἄλλων προϊόντων καὶ ὑπηρεσιῶν ἄλλης χώρας. Ἡ ἀνταλλαγὴ αὕτη τῶν προϊόντων γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νομίσματος.

Εἶνε καὶ θεωρητικῶς καὶ ἐκ πείρας βεβαιωμένον, ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἐκ τῆς χώρας ἐξαγομένων προϊόντων καὶ ὑπηρεσιῶν κατ' ἀνάγκην καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τείνει νὰ ἰσοῦται πρὸς ἐκεῖνο τῶν εἰσαγομένων εἰς αὐτὴν (Wieser). Ἐὰν τυχὸν ὑπάρχῃ ἔλλειμμα ἢ περίσσευμα εἰς τὴν κίνησιν τῶν προϊόντων (ἐμπορικὴ κίνησις), τοῦτο ἀντισταθμίζεται ἀπὸ περίσσευμα ἢ ἔλλειμμα ὑπηρεσιῶν. Ἄλλως μοιραίως ἢ θὰ καταναλίσκεται ἐθνικὸν κεφάλαιον διὰ τὴν ζωὴν τῆς χώρας, ἀντὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἢ θὰ αὐξάνῃ τὸ ἐθνικὸν κεφάλαιον ἀποτιμώμενον εἰς χρῆμα πάλιν.

Ἐὰν ἤδη κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν ὑποθέσωμεν

ὅτι εἶνε ὠρισμένη ἢ εἰς χρῆμα ἀποτίμησις τῶν ἀνταλλασσομένων ὑπηρεσιῶν, καθίσταται πρόδηλον, ὅτι ἀπὸ μόνην τὴν διαρρύθμισιν τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως δύναται τις νὰ ἀναμένη τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν προγενεστέραν κατάστασιν ἰσορροπίας μεταξὺ τῶν συναλλαγῶν.

Ἡ ἐπίδρασις αὕτη ἐπὶ τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως, ὅταν πρόκειται νὰ γίνῃ καταναγκαστικῶς, ἐξασκεῖται διὰ περιορισμοῦ τῆς εἰσαγωγῆς, εἰδικώτερον δὲ τελευταίως διὰ τῆς μεθόδου τῆς λεγομένης τοῦ *contingenteement* (εθνοῦς συμψηφισμοῦ), καθ' ἣν ἐκάστη χώρα δι' εἰδικῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων εἰσάγει προϊόντα παρ' ἐκάστης τῶν ἄλλων χωρῶν ἀποτιμώμενα εἰς χρῆμα, ἀξίας ἴσης πρὸς τὰ παρ' αὐτῆς ἐξαγόμενα εἰς ἐκάστην τῶν χωρῶν τούτων. Δεδομένου ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἐκ φύσεως περιορισμένην τὴν ἐξαγωγὴν τῆς εἰς σημεῖον μάλιστα πολὺ κατώτερον τῆς εἰσαγωγῆς, προφανῶς ἡ ἐφαρμογὴ τῆς μεθόδου ταύτης ἢ θὰ συνεπήγετο, τὸν περιορισμὸν τῆς εἰσαγωγῆς, εἴτε θὰ ἐξυπῆκουε, ἂν ἐστηρίζετο εἰς τὴν διατήρησιν τῆς αὐτῆς διαφορᾶς μεταξὺ εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς, τὴν ἱκανότητα τῆς πρώτης πρὸς ἐξεύρεσιν καλυτέρων ἀγορῶν ἀπὸ ἐκείνας, ἃς ἐξευρίσκει ἡ ἐλευθέρα ἐμπορία.

Κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν θὰ εἴχομεν περιορισμὸν τῆς εὐημερίας τῆς χώρας, δείκνυται δ' εὐκόλως ὅτι ἡ ὑπὸ οἵανδήποτε μορφήν ἐλάττωσις τῆς εἰσαγωγῆς συνεπάγεται, παρ' ἐκτὸς τῶν ἄλλων δυσχερειῶν, ἀντίστοιχον μείωσιν καὶ τῆς ἐξαγωγῆς, οὕτως ὥστε ἐνῶ ἡ διαφορὰ μεταξὺ εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς παραμένει τελικῶς ἀμετάβλητος, τὸ ἄντικρυ τὸν ἄναγκαστικὴν αὕτη ἐπέμβασις συνεπάγεται ἀναμφιβόλως διαφόρους δυσχερείας εἰς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν τεινούσας νὰ μειώσωσι τὴν οἰκονομικὴν αὐτῆς εὐημερίαν (*prosperiti* Πράγματι δ' ὁ *Paréti*) ἀπέδειξεν ὅτι ὡς δείκτης τῆς εὐημερίας ταύτης δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἡ τιμὴ, ἣν λαμβάνει ἡ ἐμπορικὴ κίνησις, δηλαδὴ τὸ ἄθροισμα τῆς ἐμπορικῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. *Paréto, Traité de Sociologie générale Vol II. p. 1497 id ἐν Revista italiana di Sociologia, Sett.—Dic. 1913*). Ἐλαττουμένης τῆς εἰσαγωγῆς εἶνε προφανὴς ἡ μείωσις τοῦ ἄθροίσματος τούτου καὶ συνεπῶς καὶ τῆς εὐημερίας τῆς χώρας. Οὕτω ἔχομεν ἐκ τῆς στατιστικῆς:

1928	Σύνολον εἰσαγ. καὶ ἐξαγ. εἰς χρ. φρ.	1258,2 ἐκ.
1929		1362,5
1930		1127,7
1931 (μέχρι καὶ Νοεμβρ.)		794,4

Ἡ μείωσις ἐπομένως τῆς εὐημερίας τῆς χώρας ἀρξαμένη ἀπὸ τοῦ

1930 ηϋξήθη σοβαρώτατα τῷ 1931, κατόπιν δηλαδή τῆς οἰκονομικῆς ἀνωμαλίας τοῦ φθινοπώρου καὶ τῶν ἔκτοτε ἰσχυσάντων περιοριστικῶν τῆς εἰσαγωγῆς κρατικῶν μέτρων. Ἡ τοιαύτη δηλαδή μορφή τοῦ συμψηφισμοῦ ἐφ' ὅσον ἐξυπακούει ἀναγκαστικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, συνεπάγεται ἀναπόφευκτον μείωσιν τῆς οἰκονομικῆς εὐημερίας τῆς χώρας. Ὁ Pareto μάλιστα, προχωρῶν περαιτέρω, ἀποδεικνύει τὴν στενὴν σχέσιν καὶ τὴν σύμπτωσιν χρονικῶς τῆς μειώσεως τοῦ δείκτου τούτου πρὸς γενικωτέρας κοινωνικὰς μεταβολὰς, ἐν Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ κλπ. Καὶ ἂν ὁ Pareto ἔδειξε τὴν ἐπήρειαν ἣν ἐξασκοῦν τὰ κοινωνικὰ γεγονότα ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας τῆς χώρας (Pareto, *Man. di econ. polit. cap. III, § 22* καὶ *VI § 79*), ἃς ἐλπίσωμεν ὅτι τὸ μέλλον δὲν θὰ δείξη καὶ τὸ ἀντίθετον, ὅτι δηλαδή ἡ βιαία διατάραξις τῆς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας συνεπάγεται καὶ μεταβολὰς κοινωνικῆς φύσεως.

Ἀπομένει ἤδη ἡ ἐξέτασις τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς τοῦ διεθνοῦς συμψηφισμοῦ μὲ βάσιν οὐχὶ τὴν ἀντικατάστασιν ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου ἀλλὰ τὴν ἐξεύρεσιν καλλιτέρων ἀγορῶν πρὸς βελτίωσιν μόνον αὐτῆς. Ἡ παρὰ τοῦ Κράτους ἐξεύρεσις τῶν καλυτέρων ἀγορῶν διὰ τὴν τοποθέτησιν τῆς ἐξαγωγῆς ὑπὸ εὐνοϊκωτέρους ὅρους καὶ τὴν προμήθειαν τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν, προϋποθέτει κατάλυσιν τῆς ἐλευθέρως ἐμπορίας (*freetrade*) καὶ διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως ἐν μέρει τῆς κρατικῆς μερίμνης ἐκεῖ, ἔνθα προηγουμένως ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία ἐξεύρισκε τὰς καλλιτέρας ἀγοράς. Κυρίως κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην καθορίζονται τομεῖς, καθ' οὓς συμπίπτει τυχὸν εὐνοϊκὴ δι' ἀμφοτέρας τὰς συναλλασσομένας χώρας κίνησις συναλλαγῆς ὠρισμένων προϊόντων, κατὰ τοὺς τομεῖς δὲ τούτους καὶ διὰ τὰ ὠρισμένα ταῦτα προϊόντα καταρρίπτονται διὰ τῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων οἱ τελωνιακοὶ φραγμοί, διὰ περιορισμοῦ τῶν δασμῶν εἰσαγωγῆς. Ἐν πρώτοις τὸ ἔργον τῆς ἀνερευνήσεως τῶν τομέων τούτων καὶ συνεπῶς τῆς συνάψεως τῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων εἶνε ἔργον οὐχὶ τῶν ἤδη ἐντεταλμένων τὴν ἐργασίαν ταύτην διπλωματικῶν καὶ τελωνιακῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ ἐμπορικῶν πρακτόρων καὶ ἐπιμελητηρίων, στενώτατα συνεργαζομένων καὶ ἐπιστημονικῶς ἐνημέρων τῆς βιομηχανικῆς καὶ παραγωγικῆς ἐν γένει κινήσεως ἐκάστης χώρας, εἰς τὸ πεδίον δὲ τοῦτο εἶνε ἄγνωστον ἂν αἱ ἑλληνικαὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διπλωματικαὶ ἀντιπροσωπεῖαι εἶνε ἐπαρκῶς διὰ τοιοῦτον ἀγῶνα ἐξωπλισμένοι. Διότι εἶνε πράγματι δυσχερεστάτη ἡ ἐξεύρεσις τῶν τομέων τούτων καὶ ὁ συσχετισμὸς τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν, ἐνῶ τούναντίον οὐ μόνον ὁ κρατικὸς ἐφοδιασμὸς πρὸς τοῦτο φαίνεται ἐλλιπής, ἀλλὰ καὶ εἶνε ἀνεγνώρι-

σμένη ἐν τῷ Οἰκονομικῷ ἢ ἀνικανότης τοῦ Κράτους ὅπως μετέλθῃ τὸν ἔμπορον. Ἐξ ἄλλου εἶνε φανερά ἡ δυσχέρεια, ἣν παρεμβάλλει τὸ γεγονός, ὅτι παρόμοια περίπου προϊόντα ἢ ὑποκατάστατα (*Ersätze*) παράγονται εἰς διαφόρους χώρας οὕτως, ὥστε ἡ νέα ἐμπορικὴ πολιτικὴ θὰ συναντήσῃ συχνότατα ἀντίδρασιν ἐκ τῆς ἐγχωρίας καταναλώσεως, ζητούσης τὰ εὐυνότερα ἀντικείμενα. Τέλος ἡ προστασία τῶν εἰσαγομένων προϊόντων εἰς ἐκάστην χώραν θὰ συνεπήγετο δασμὸν ἴσον πρὸς τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ κατωτέρου κόστους προϊόντος εἰς τὸν τόπον τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ μέσου κόστους εἰς ἐκεῖνον τῆς καταναλώσεως (*Fontana-Russo, Tratt. di polit. commerciale, p. 455*) ἡ δ' ἐφαρμογὴ τῆς θεμελιώδους ταύτης ἀρχῆς τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς θὰ συνεπήγετο συχνότατα αὐξησιν τῶν προστατευτικῶν δασμῶν εἰς βάρος τῆς καταναλώσεως, ἐξαρτωμένην ἐκ τοῦ κόστους τῶν προστατευομένων ἀντικειμένων ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἀλλαχόθεν προσφερόμενα.

Ὅπως ἡ ἀποκατάστασις τῆς διαταραχθείσης διεθνοῦς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας ἐπιτευχθῇ κατὰ τὸν μᾶλλον ἀνώδυνον τρόπον, εἶνε ἀνάγκη πρωτίστως, ὅπως ἀφεθῇ ἐλευθερία εἰς τὴν παγκόσμιον συναλλαγὴν. Αὕτη εἶνε ἡ πρωταρχικὴ βᾶσις, ἡ δ' ἐπέμβασις τοῦ Κράτους τότε μόνον δύναται νὰ εἶνε ἐπωφελής, ὅταν περιορισθῇ εἰς τὴν συνδρομὴν καὶ ἐπικουρίαν διὰ τὴν μᾶλλον ἀπόλυτον λειτουργίαν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθέρως συναλλαγῆς καὶ τὴν ἀποσόβησιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Δεδομένου δ' ὅτι ἡ συναλλαγή γίνεται διὰ τοῦ συναλλάγματος, εἶνε προφανές, ὅτι ἡ ἀπόλυτος λειτουργία τῶν νόμων τῆς ἐλευθέρως συναλλαγῆς καὶ ἡ ἀποσόβησις τῆς ἐκμεταλλεύσεως προϋποθέτει πρωτίστως ἀσφαλῆ ἐκτίμησιν τῆς ἀγοραστικῆς ἀξίας τῶν νομισμάτων τῶν διαφόρων χωρῶν. Ὁ Keynes παρέχει τὸν τρόπον τῆς ἐκτιμήσεως ταύτης (*Keynes, A treatise on money 1931*) ἴσως δ' ἄλλος τρόπος εἶνε καλύτερος. Πάντως ἡ σύγκρισις τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων τῶν διαφόρων χωρῶν θὰ εἶνε ἀπαραίτητος, ὅπως ἀποδοθῇ ἡ πραγματικὴ ἀγοραστικὴ ἀξία εἰς ἕκαστον νόμισμα, τοῦτο δὲ μόνον διὰ καταλλήλου διεθνοῦς ὀργανισμοῦ, ἔχοντος τοὺς πλοκάμους τοῦ εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ, καὶ εἶμαι τῆς γνώμης, ὅτι ὁ κυριώτατος παράγων τῆς παγκοσμίου οἰκονομικῆς κρίσεως εἶνε ὁ ἐσφαλμένος καὶ ἀσυνάρτητος καθορισμὸς τῆς ἀγοραστικῆς ἀξίας τῶν διαφόρων νομισμάτων, «συμβόλων συναλλαγῆς» κατ' Ἀριστοτέλη καθορισμὸς ὅστις μετὰ τὸν πόλεμον ἐγένετο ἐπιστημονικῶς τεχνητὴ, ἐνῶ ἡ ἰσορροπία ἀγοραστικῆς ἀξίας τῶν νομισμάτων εἶχε προηγουμένως ὑπὸ τῆς μακρᾶς προπολεμικῆς ἐποχῆς δοκιμῶν καὶ προσαρμογῆς ἀποκατα-

σταθῇ. Τοῦτο ἐδείχθη ἀληθές διὰ τὴν Ἀγγλίαν, ἔνθα ὁ Stamp καὶ ὁ Keynes, πρὸ τῆς ἄρσεως τῆς ἰσοτιμίας ἤδη, ἰσχυρίζοντο ὅτι ἡ ἀγοραστικὴ ἀξία τῆς ἀγγλικῆς λίρας ἦτο τοῦλάχιστον κατὰ δέκα ἑκατοστὰ κατωτέρα τῆς νόμῳ ὀρισθείσης καὶ ἐξ αὐτοῦ προέβλεπαν οἰκονομικὰς δυσχερείας ἀσυγκρίτους (unparalleled). Ἐδειξα ἐπίσης ὅτι ἀντιθέτως ἡ ἀγοραστικὴ ἀξία τῆς δραχμῆς ἦτο κατὰ 30ο)ο περίπου ἀνωτέρα τῆς νόμῳ παρ' ἡμῖν ὀρισθείσης (Ἔργασία ἀρ. 111, 1932).

Ἐξ ἄλλου εἰς τὰς χώρας, ἰδίως τὰς μικροτέρας, ἔνθα ἡ σταθεροποίησις ἐγένετο νόμῳ, ὁ τεθεὶς περιορισμὸς ὑπάρξεως κατωτέρου τινὸς ὁρίου ἀναλογίας καλύμματος ὥθησε τὰς ἐκδοτικὰς τραπέζας εἰς περιορισμὸν τῆς κυκλοφορίας, ὅπως πάσῃ θυσίᾳ μὴ ὑπερβληθῇ ἡ ἀναλογία αὕτη. Ἡ ἐλάττωσις ὅμως τῶν κυκλοφορικῶν μέσων ηὔξησε τὴν ἀγοραστικὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματος ἀκόμη καὶ ἐκεῖ, ἔνθα ηὔξανετο αὕτη αὐτομάτως λόγῳ τῆς πτώσεως τοῦ τιμαρίθμου ἕνεκα τῆς κρίσεως. Ὁ ἀντιπληθωρισμὸς οὗτος ἂν δὲν ἦτο κύριος παράγων τῆς κρίσεως ὥς ἰσχυρίζεται ὁ Cassel, πάντως δευτερογενῶς ἐπηύξησε τὰς δυσχερείας ἐξ αὐτῆς. Διότι ἐπιδράσας ἐπὶ τῆς ἀγοραστικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος παρεκώλυσε τὴν ἐλευθέραν συναλλαγὴν καὶ τὴν αὐτόματον τάσιν πρὸς ἀποκατάστασιν ἰσορροπίας συναλλαγῶν, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν πρωταρχικὸν ὅρον τῆς σταθερότητος τοῦ νομίσματος, οὕτω δ' ἡ νόμῳ σταθεροποίησις, ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω πρωταρχικῶν ὅρων, ἵνα ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἐξουδετερώσῃ τὰς προσκαίρους διακυμάνσεις ἐν ταῖς συναλλαγαῖς, ἰσορροπουμέναις ἀφ' ἑαυτῶν, ἀπέβη σὺν τῷ χρόνῳ ὄργανον καταστροφῆς τῆς ἰσορροπίας ταύτης, ἥς εἶχε ταχθῇ πρόμαχος καὶ τοῦτο διότι ἡ ἀγοραστικὴ ἀξία τοῦ νομίσματος δὲν ἦτο ἐπακριβῶς καθωρισμένη.

Πρὸς τὸν καθορισμὸν ἐπομένως τῶν ἀκριβῶν τιμῶν τῆς ἀγοραστικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος ἐκάστοτε καὶ ἀπανταχοῦ πρέπει νὰ τείνῃ διεθνὴς ὁμοιόμορφος ἐνέργεια. Ἐπειδὴ δ' ὁ καθορισμὸς οὗτος ἐξυπακούει ἀναποφεύκτως ἐλευθερίαν συναλλαγῶν, πᾶν μέτρον περιορίζον τὴν ἐλευθερίαν ταύτην εἶνε προωρισμένον νὰ δυσχεράνῃ μᾶλλον τὴν κατάστασιν παρὰ νὰ βελτιώσῃ αὐτήν.

Περικλῆς Δ. Ρεδιάδης